

Briselē, 21.12.2016.
COM(2016) 831 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI UN
PADOMEI**

Trešais progressa ziņojums virzībā uz efektīvu un patiesu drošības savienību

Trešais progressa ziņojums virzībā uz efektīvu un patiesu drošības savienību

I. IEVADS

Šis ir trešais ikmēneša ziņojums par panākto progresu virzībā uz efektīvas un patiesas drošības savienības izveidi, un tajā ir aplūkoti īstenotie pasākumi atbilstoši diviem galvenajiem pīlāriem: *cīņa pret terorismu, organizēto noziedzību un līdzekļiem, kas tos atbalsta; un mūsu aizsardzības pasākumu stiprināšana un izturētspējas veidošana pret minētajiem draudiem*. Glēvulīgais un nožēlojamais 19. decembra uzbrukums Berlīnē un citi šausmīgi uzbrukumi 2016. gadā vēlreiz atgādina par to, ka esam neaizsargāti un ir nepieciešams turpināt kopīgu darbu pie kolektīvās drošības stiprināšanas, lai aizsargātu mūsu brīvības un dzīvesveidu. Šajā pārskata periodā ir panākts konkrēts progress attiecībā uz to nepilnību novēršanu, kuras var izmantot teroristi un viņu atbalstītāji. Šajā ziņojumā izklāstīts jaunais **šodien pieņemtais tiesību aktu kopums pret teroristu finansēšanu**, kas ir svarīgs solis ceļā uz to finanšu resursu apturēšanu, ar kuriem tiek atbalstīts terorisms. Lai turpinātu novērst nepilnības, kuras izmanto teroristi, Komisija arī uzlabo informācijas apmaiņu, pieņemot priekšlikumu kopumu **Šengenas informācijas sistēmas** efektivitātes un lietderības stiprināšanai. Pārskata periodā ir panākts ievērojams progress arī attiecībā uz galvenajiem ES tiesību aktiem, kas vērsti uz terorisma un organizētās noziedzības apkarošanu un drošības uz mūsu robežām pastiprināšanu. Eiropas Parlaments un Padome nu ir panākuši politisku vienošanos par **Terorisma apkarošanas direktīvu**, **Šaujamieroču direktīvas** pārskatīšanu un **Šengenas Robežu kodeksa** pārskatīšanu, lai varētu sistemātiski pārbaudīt ES pilsoņus.

Ir panākts arī svarīgs progress cīņā pret radikalizāciju tiešsaistē. **ES Interneta foruma** otrajā augsta līmeņa sanāksmē galvenās interneta platformas sniedza paziņojumu par jaucēj kodu apmaiņas iniciatīvu (*hash-sharing initiative*), kas ļauj iesaistītajiem uzņēmumiem izmantot jaucēj kodus (*hashes*) ar teroristiem saistīta satura atklāšanai, lai nodrošinātu tā neatgriezenisku dzēšanu. Sagaidāms, ka šis jaunais rīks vēl vairāk ierobežos teroristu organizāciju piekļuvi galvenajiem līdzekļiem, ko izmanto propagandai, vervēšanai un radikalizācijai. Interneta forumā Komisija nāca klajā arī ar **Pilsoniskās sabiedrības iespējināšanas programmu**, kurai atvēlēts finansējums 10 miljonu euro apmērā un kuras mērķis ir atbalstīt pilsoniskās sabiedrības partnerus, lai vairotu efektīvus, alternatīvus vēstījumus tiešsaistē.

Arī daudzās citās jomās ir veikti svarīgi pasākumi. Ņemot vērā, ka ir ļoti svarīgi pilnībā un laikus īstenot ES Pasažieru datu reģistra (PDR) direktīvu, Komisija ir nākusi klajā ar **PDR īstenošanas plānu**, lai sniegtu norādījumus dalībvalstīm. Komisija ir arī nākusi klajā ar **Rīcības plānu stingrākām Eiropas darbībām pret ceļošanas dokumentu viltošanu**. Minētajā rīcības plānā sniegti darbības ieteikumi dalībvalstīm par to, kā risināt pieaugošo problēmu attiecībā uz ceļošanas dokumentu viltošanu, tostarp par identitātes reģistrēšanu, dokumentu izsniegšanu, izgatavošanu un kontroli. Visbeidzot, lai palīdzētu aizsargāt pilsoņus un kritisko infrastruktūru, Komisija 30. novembrī pieņemtajā **Enerģētikas savienības tiesību aktu kopumā** ir aplūkojusi mūsu enerģētikas tīklu drošību. Minētais tiesību aktu kopums ir izstrādāts, lai atbalstītu dalībvalstis attiecībā uz riska novērtēšanu, sagatavotību un krīzes situāciju pārvarēšanu saistībā ar Savienības elektroenerģijas sistēmām.

II. JAUNI ES TIESĪBU AKTI CĪNAI PRET TERORISMU UN ORGANIZĒTO NOZIEDZĪBU

Teroristu nodarījumi

Pēc intensīvām sarunām Eiropas Parlaments un Padome 17. novembrī panāca politisku vienošanos par Komisijas 2015. gada decembra priekšlikumu **Direktīvai par terorisma apkarošanu**¹. Šis ir izšķirošs solis mūsu cīņā pret teroristiem un viņu atbalstītājiem. Minētajā direktīvā ir konsolidēti spēkā esošie ES tiesību akti un starptautiskie standarti² attiecībā uz kriminālatbildības paredzēšanu par teroristu nodarījumiem un ietverti “jauni” ar terorismu saistīti nodarījumi, tostarp teroristu finansēšana un došanās uz ārvalstīm nolūkā izdarīt teroristu nodarījumu vai piedalīties apmācību nometnē, kā arī atgriešanās pēc šādām darbībām, un apmācību nodrošināšana vai saņemšana. Tas ir galvenais elements cīņā pret ārvalstu kaujiniekiem teroristiem. Direktīvā ir ietverti arī noteikumi par terorisma upuru īpašo vajadzību apmierināšanu un informācijas, atbalsta un aizsardzības sniegšanu viņiem. Tagad Eiropas Parlamentam un Padomei ir ātri oficiāli jāpieņem direktīvas teksts, un dalībvalstīm atvēlētais īstenošanas periods būs 18 mēneši.

Šaujamieroču kontrole

Pēc Komisijas 2015. gada novembrī iesniegtā priekšlikuma un atkārtotiem aicinājumiem Eiropas Parlamentam un Padomei abi likumdevēji 2016. gada 13. decembrī panāca politisku vienošanos par **ES Šaujamieroču direktīvas**³ pārskatīšanu. Tas ir būtisks solis ceļā uz to, lai pārtrauktu likumīgu piekļuvi militārām vajadzībām paredzētiem triecienieročiem. Pārskatītajā direktīvā tiek paplašināts to ieroču loks, kuri ir aizliegti un uz kuriem tādējādi attiecas stingrākā A kategorijai piemērojamā kontrole, ietverot arī par pusautomātiskiem ieročiem pārveidotus automātiskos ieročus un pusautomātiskos ieročus, kas aprīkoti ar lieljaudas aptverēm un lādējamām ierīcēm. Turpmāk vairs nebūs iespējams iegādāties vai tirgot šādus ieročus; izņēmums būs ļoti šauri definēta licenču turētāju grupa, piemēram, muzeji vai sporta šāvēji, uz kuriem attieksies stingras drošības un uzraudzības prasības. Pirmo reizi tiks ieviesti ierobežojumi attiecībā uz aptveres izmēru gan garstobra, gan īsstobra pusautomātiskiem ieročiem, un visiem būtiskiem šaujamieroču komponentiem būs jābūt marķētiem un reģistrētiem⁴.

Vienlaikus ar likumīgi turēto šaujamieroču kontroles stiprināšanu Komisija strādā pie tā, lai pastiprinātu **cīņu pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību**, jo īpaši Rietumbalkānos, kā paredzēts Rīcības plānā 2015.–2019. gadam. Ministru sanāksme ar Rietumbalkānu valstīm 16. decembrī bija svarīgs pagrieziena punkts šajā jautājumā, un ES un Rietumbalkānu valstis pieņēma kopīgu paziņojumu, kurā izklāstīja pasākumus, kas ir nepieciešami, lai efektīvāk cīnītos pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību gan Eiropā, gan Rietumbalkānos.

Komisija arī vēl vairāk pastiprināja pasākumus attiecībā uz sprāgstvielu prekursoriem, lai teroristiem būtu vēl grūtāk piekļūt izejvielām, ko izmanto **sprāgstvielu nelikumīgā izgatavošanā**. Regulā (ES) Nr. 98/2013 ir izklāstīti saskaņoti noteikumi par tādu vielu vai maisījumu pieejamību, ievēšanu, turēšanu īpašumā un izmantošanu, ko varētu

¹ COM(2015) 625 *final*.

² Tostarp Eiropas Padomes Konvencijas par terorisma novēršanu Papildu protokols un Finanšu darījumu darba grupas (FATF) standarti.

³ COM(2006) 93 galīgā redakcija.

⁴ COREPER 2016. gada 20. decembra sanāsmē par Šaujamieroču direktīvas tekstu, par ko vienojās likumdevēji, Komisija iesniedza deklarāciju, kurā pauda nožēlu, ka Parlaments un Padome neatbalstīja dažas sākotnējā priekšlikuma daļas, ar ko tika nosprausti vērienīgāki mērķi, jo īpaši ierosināts visbīstamāko pusautomātisko šaujamieroču pilnīgs aizliegums.

ļauņprātīgi izmantot sprāgstvielu nelikumīgai izgatavošanai, nolūkā ierobežot to pieejamību plašai sabiedrībai un nodrošināt atbilstīgu ziņošanu aizdomīgu darījumu visā piegādes ķēdē. Lai kontrolētu sprāgstvielu prekursoru izmantošanu, ir pieņemtas trīs deleģētās regulas⁵ — par alumīnija pulveri, magnija pulveri un magnija nitrātu. Ar šīm regulām uzliek stingru pienākumu ziņot par prekursoru pārdošanu, lai novērstu to novirzīšanu pašdarinātu spridzekļu nelikumīgai izgatavošanai.

Sistemātiskas robežpārbaudes

Attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kad tie ierodas Savienībā, jau tiek veiktas sistemātiskas dokumentu un drošības pārbaudes, izmantojot attiecīgas datubāzes, un ar **Šengenas Robežu kodeksa**⁶ mērķorientētu reformu, par ko 5. decembrī vienojās likumdevēji, tiek ieviestas ES pilsoņu datu obligātas sistemātiskas pārbaudes attiecīgajās datubāzēs. Turklāt, kad trešo valstu valstspiederīgie izbrauks no ES, dati par viņiem būs arī sistemātiski jāpārbauda Šengenas informācijas sistēmā (SIS) un Interpola Zagto un pazaudēto ceļošanas dokumentu datubāzē. Šādi grozījumi palīdzēs atklāt visas meklētās personas, par kurām ir izsludināts brīdinājums, tostarp ārvalstu kaujiniekus teroristus.

III. PANĀKUMI SAISTĪBĀ AR RĪCĪBAS PLĀNU PAR PASTIPRINĀTU CĪŅU PRET TERORISTU FINANSĒŠANU

Lai risinātu problēmu attiecībā uz visiem teroristu izmantotajiem līdzekļu iegūšanas un pārvietošanas veidiem, Komisija **2016. gada februārī** ir nākusi klajā ar visaptverošu **Rīcības plānu par pastiprinātu cīņu pret terorisma finansēšanu**⁷. Šodien Komisija ir pieņēmusi jaunu priekšlikumu kopumu nolūkā īstenot darbības, ko tā ir apņēmusies pabeigt līdz 2016. gada beigām. Ierosinātie instrumenti padarīs noziedzniekiem grūtāku savu darbību finansēšanu un atvieglos viņu finanšu darījumu izsekošanu, viņu apturēšanu un saukšanu pie atbildības. Šie pasākumi ir orientēti uz to, lai novērstu ar terorismu un noziedzību saistītu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un nelikumīgu skaidras naudas pārvietošanu, uzlabojot aktīvu iesaldēšanu un konfiskāciju un izpētot, kā uzlabot teroristu finansēšanas plūsmu atklāšanu un izsekošanu.

1. Kriminālatbildības noteikšana par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un nelikumīgas skaidras naudas pārvietošanas atklāšana

Lai kompetentās iestādes varētu noziedzniekus saukt pie kriminālatbildības un sodīt ar brīvības atņemšanu, ir nepieciešamas piemērotas krimināltiesību normas. Ierosinātajā **Direktīvā par kriminālatbildības noteikšanu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju**⁸ tiks sniegta to nodarījumu visaptveroša definīcija, kuri saistīti ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, kā arī sankcijas visā ES. Ar minēto direktīvu tiks pastiprināts spēkā esošais regulējums nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanai. Tā arī nodrošinās, ka ES izpilda savas starptautiskās saistības šajā jomā, tostarp Varšavas Konvenciju⁹, kā arī Finanšu darījumu darba grupas (FATF) attiecīgos ieteikumus, un

⁵ C(2016) 7647 final, C(2016) 7650 final un C(2016) 7657 final.

⁶ COM(2015) 670 final.

⁷ COM(2016) 050 final.

⁸ COM(2016) xxx.

⁹ Eiropas Padomes 2005. gada konvencija par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu, kā arī šo līdzekļu meklēšanu, izņemšanu un konfiskāciju, CETS Nr. 198, (kas uzliek pienākumu valstīm paredzēt kriminālatbildību par tādu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, kuri iegūti dažādos predikatīvos nodarījumos (konvencijā ir sniegts predikatīvo nodarījumu

tādējādi palīdzēs novērst pastāvošos šķēršļus tiesu iestāžu un policijas pārrobežu sadarbībā saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanu un uzlabos tiesībsardzību. Visbeidzot minētajam priekšlikumam būtu jāliedz noziedzniekiem izmantot savā labā atšķirības valstu tiesību aktos un jādarbojas kā iedarbīgam preventīvam mehānismam.

Lai efektīvi veiktu kriminālvajāšanu, kompetentajām iestādēm ir vajadzīgi piemēroti rīki teroristu un to atbalstītāju atklāšanai. Spēkā esošajā Skaidras naudas kontroles regulā¹⁰ ir noteikts, ka tām personām, kuras ie brauc ES vai izbrauc no tās un kurām ir nauda EUR 10 000 apmērā vai vairāk, šī summa ir jādeklarē. Tomēr nav paredzēts noteikums attiecībā uz skaidru naudu, ko sūta pa pastu, kā kravas sūtījumu vai ar kurjeru, un kompetentās iestādes ir devušas signālu, ka noziedznieki skaidras naudas nosūtīšanai vai saņemšanai izmanto šādus sūtījumus, lai izvairītos no pienākuma sniegt deklarāciju saskaņā ar minēto regulu.

Turklāt Skaidras naudas kontroles regulā ir noteikts, ka kompetentajām iestādēm deklarācijā norādītie dati ir “jādara pieejami” tās dalībvalsts finanšu izlūkošanas vienībai (FIU), kurā tie ir ievākti. Šo nedaudz pasīvo prasību var izpildīt, aizpildītās deklarācijas veidlapas vienkārši padarot pieejamas FIU pārbaudes veikšanai. Taču ar to nepietiek, jo informācija būtu aktīvi jānodod FIU, lai tā varētu šo informāciju analizēt. Tāpat arī deklarācijā sniegtos datus var nodot citu dalībvalstu kompetentajām iestādēm tikai tad, ja ir norādes par nelikumīgu darbību, un arī tādā gadījumā tas nav obligāti. Tā rezultātā īstenošana nav konsekventa un datu apmaiņa nav sistemātiska.

Pašreizējā regula arī neļauj iestādēm uz laiku aizturēt skaidru naudu, ja tās atklāj, ka tiek pārvietotas summas, kuras nepārsniedz robežvērtību un saistībā ar kurām ir norādes par nelikumīgu darbību. Ir radušies arī jautājumi par nepilnīgo “skaidras naudas” definīciju. Esošo noteikumu īstenošanas līmenis dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgs.

Visu minēto iemeslu dēļ **ierosinātā Regula par nelikumīgas skaidras naudas pārvietošanas novēršanu**¹¹ paplašina esošās Skaidras naudas kontroles regulas darbības jomu, iekļaujot tajā arī skaidru naudu, ko pārvadā ar kravas transportu vai nosūta pa pastu, un ļaus iestādēm iejaukties arī gadījumos, kad runa ir par mazāku skaidras naudas apjomu, ja ir aizdomas par nelikumīgu darbību. Ar minēto priekšlikumu deklarēšanas pienākums tiek attiecināts arī uz zeltu (veidā, kas ir izmantojams augstas likviditātes vērtības uzkrāšanai), un priekšlikumā paredzēta sistēma deklarēšanai pēc pieprasījuma (tā dēvētā “atklāšanas” sistēma) attiecībā uz skaidru naudu, ko pārvieto pa pastu un kravas pārvadājumos.

2. Aktīvu iesaldēšana

Aktīvu iesaldēšana ir iedarbīgs instruments, kas neļauj teroristiem izmantot un saņemt līdzekļus un mazina to spējas rīkoties. Efektīvas konfiskācijas rezultātā teroristu

kategoriju saraksts), un paredzēt kriminālatbildību par palīgdarbībām, turklāt nav būtiski, vai predikatīvais nodarījums ir bijis tās valsts kriminālajā jurisdikcijā, kurā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas nodarījums tika izdarīts; valstīm ir arī jānodrošina tas, ka iepriekšēja vai vienlaicīga notiesāšana par predikatīvo nodarījumu un precīza predikatīvā nodarījuma pierādīšana nav priekšnoteikums tam, lai personu notiesātu par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju).

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0009:0012:LV:PDF>.

¹¹ COM(2016) xxx.

organizācijas ilgtermiņā zaudē ieņēmumu avotus un noziedzniekiem tiek liegts izmantot viņu nelikumīgi iegūtos aktīvus.

Iesaldēšanas un konfiskācijas pasākumi tiesvedībā

Viens no veidiem, kā to panākt, ir iesaldēt un konfiscēt noziedzīgi iegūtos aktīvus tiesvedības laikā. Tā rezultātā teroristu organizācijas ilgtermiņā zaudē ieņēmumu avotus un noziedzniekiem tiek liegts izmantot viņu nelikumīgi iegūtos aktīvus.

Lai papildinātu 2014. gada Direktīvu par konfiskāciju un iesaldēšanu¹² (kurā ir noteikts noteikumu minimums, kas attiecas uz noziedzīgi iegūtu aktīvu iesaldēšanu un konfiskāciju) un arī Direktīvu par terorisma apkarošanu, par kuru nesen panākta vienošanās (un kurā teroristu finansēšana ir ietverta kā atsevišķs noziedzīgs nodarījums), Komisija ir iesniegusi priekšlikumu **Regulai par noziedzīgi iegūtu aktīvu iesaldēšanas un konfiskācijas rīkojumu savstarpēju atzīšanu**¹³. Minētais priekšlikums sniegs iespēju efektīvāk un bez starpposma formalitātēm izpildīt noziedzīgi iegūtu aktīvu iesaldēšanas un konfiskācijas pārrobežu rīkojumus, kas izdoti kriminālprocesā. Kopā šie instrumenti paplašinās iespējas ar tiesas nolēmumu iesaldēt un konfiscēt ar terorismu un noziedzību saistītus aktīvus. Tas ir jo īpaši svarīgi, jo aktīvu iesaldēšana kriminālprocesa ietvaros nodrošina labāku aizsardzību nekā administratīva aktīvu iesaldēšana.

Administratīva aktīvu iesaldēšana

Ja tiek atklāti ar terorismu un noziedzību saistīti finanšu darījumi, publiskās iestādes var tos izsekot un vajadzības gadījumā bloķēt tos, kā arī iesaldēt attiecīgos aktīvus. Administratīva aktīvu iesaldēšana ir preventīvs pagaidu līdzeklis, ko gadījumā, ja nav uzsākts kriminālprocess, var piemērot, lai liegtu aizdomās turētajiem teroristiem izmantot un saņemt līdzekļus.

Finanšu darījumu darba grupa (*FATF*) uzliek pienākumu dalībvalstīm ieviest noteikumus, kas ļauj nekavējoties iesaldēt ar terorismu saistītu personu vai struktūru aktīvus. Tas, ka dažās dalībvalstīs nav aktīvu iesaldēšanas režīma un daži no esošajiem valstu režīmiem nav pilnīgi vai efektīvi, ir raisījis jautājumus par pilnīgu atbilstību starptautiskajām prasībām. Nesen veiktajā analizē¹⁴ *FATF* pauž uzskatu, ka 14 ES dalībvalstis nespēj piemērot aktīvu iesaldēšanas pasākumus tiem, ko *FATF* dēvē par “ES iekšējiem teroristiem”¹⁵. Pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā ES ieguva LESD 75. pantā skaidri noteiktu kompetenci pieņemt administratīvus pasākumus, kas vērsti pret fiziskām vai juridiskām personām, grupām vai nevalstiskiem subjektiem, ja tas vajadzīgs, lai sasniegtu brīvības, drošības un tiesiskuma telpas mērķus. Februārī pieņemtajā Rīcības plānā Komisija apņēmas izvērtēt, vai ir nepieciešama papildu administratīvā sistēma teroristu aktīvu iesaldēšanai ES.

¹² Direktīva 2014/42/ES par nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu un konfiskāciju Eiropas Savienībā.

¹³ COM(2016) 826.

¹⁴ *FATF* faktu vākšanas iniciatīvas rezultāti, FATF/PLEN(2015) 36.

¹⁵ Tomēr Komisija uzskata, ka valstu vai starptautiskajos tiesību aktos nav pamata nodalīt iekšējo un starptautisko terorismu.

Attiecībā uz pašreizējiem draudiem drošībai Eiropā pašlaik lielākais Eiropas drošības apdraudējums joprojām ir džihādistu inspirētais terorisms¹⁶, bet to vispārējo draudu novērtējums, kurus rada citas teroristu grupas, joprojām ir zemā līmenī (ar dažiem izņēmumiem)¹⁷. Tādēļ pievienotā vērtība attiecībā uz tiesībaizsardzību un terorisma apkarošanu atbilstoši LESD 75. pantā paredzētajai sistēmai pašlaik ir uzskatāma kā zema.

Turklāt uz pašreizējiem draudiem, ko rada starptautiskais terorisms, attiecas spēkā esošie ES tiesību aktu noteikumi. Saskaņā ar kopējo ārpolitiku un drošības politiku (KĀDP) pieņemtie ES aktīvu iesaldēšanas režīmi ļauj iesaldēt ar terorismu saistītus līdzekļus un citus aktīvus. Minētie režīmi nesen tika atjaunināti, un pirmo reizi ir atļauts autonomi noteikt vairākus pasākumus, tostarp ar *ISIL (Da'esh)* un "*Al Qaeda*" saistītu personu aktīvu iesaldēšanu¹⁸. Jaunā sistēma ļauj bloķēt to personu un vienību līdzekļus, kas ir saistītas ar minētajām organizācijām vai piedalās tādās darbībās kā terora aktu finansēšana, apmācība, vervēšana, kūdīšana uz terora aktu veikšanu, kā arī kas dodas no ES vai uz to, lai piedalītos *ISIL (Da'esh)* vai "*Al Qaeda*" darbībās. Minētie režīmi attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem un uz ES pilsoņiem, ja tie ir saistīti ar starptautisko terorismu. Tas nozīmē, ka ES var bloķēt jebkura terorista līdzekļus, kurš darbojas Eiropā, ja viņš ir saistīts ar minētajām grupām.

Attiecībā uz citām grupām, kas darbojas ES, pilnveidotais krimināltiesiskais regulējums tagad sniedz vairāk iespēju bloķēt ar terorismu saistītus līdzekļus nekā iepriekš, nodrošina labāku aizsardzību nekā administratīva aktīvu iesaldēšana un tajā pašā laikā joprojām ļauj rīkoties ātri un efektīvi.

Ņemot vērā nelielo papildu vērtību attiecībā uz tiesībaizsardzības darbībām jaunā režīma ietvaros, kas pieņemts saskaņā ar LESD 75. pantu, un to, ka esošie instrumenti jau apmierina no pašreizējiem draudiem izrietošās vajadzības, kā arī uzlabotās iespējas ES krimināltiesību ietvaros iesaldēt ar terorismu saistītus aktīvus, Komisija uzskata, ka šobrīd nav nepieciešams veikt turpmākus pasākumus. Tomēr Komisija turpinās ļoti rūpīgi uzraudzīt teroristu draudu attīstību ES un regulāri pārskatīs nepieciešamību ieviest pasākumus, pamatojoties uz LESD 75. pantu.

3. Teroristu finansēšanas izsekošana

Rīcības plānā cīņai pret teroristu finansēšanu uzsvērts, ka gadījumos, kad tiek atklāta līdzekļu pārvietošana, izmantojot finanšu darījumus, vai konstatēti teroristu tīkli un ar tiem saistītas organizācijas, svarīgi instrumenti ir gan finanšu izlūkošanas vienības (*FIU*), gan izsekošanas sistēmas, piemēram, ES un ASV Teroristu finansēšanas izsekošanas programma (*TFTP*). Tomēr būtu jāuzlabo pašreizējās spējas, lai koncentrētos gan uz sarežģītām un liela apjoma finansēšanas operācijām, gan uz "zemu izmaksu" teroristu operācijām, kurās izmanto jaunus, grūti izsekojamus maksāšanas veidus. Ir būtisks arī reakcijas ātrums, jo pašreizējie finanšu pakalpojumi ļauj teroristiem ļoti ātri pārvietot līdzekļus no vienas vietas uz otru. Tas skaidri parāda, ka ir nepieciešams uzlabot sadarbību un zināšanu apmaiņu finanšu un tiesībaizsardzības jomā. Šķiet, ka

¹⁶ "Changes in Modus Operandi of IS revisited", Eiropols, 2016. gada 2. decembris.

¹⁷ *European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2016*, Eiropols.

¹⁸ Padomes Lēmums (KĀDP) 2016/1693, ar ko paredz ierobežojošus pasākumus pret *ISIL (Da'esh)* un *Al-Qaida* un ar tām saistītām personām, grupām, uzņēmumiem un vienībām un ar ko atceļ Kopējo nostāju 2002/402/KĀDP, un Padomes 2016. gada 20. septembra Regula (ES) 2016/1686, ar ko nosaka papildu ierobežojošus pasākumus, kas vērsti pret *ISIL (Da'esh)* un *Al-Qaida* un ar tām saistītām fiziskām un juridiskām personām, vienībām vai struktūrām.

starptautisku darījumu izsekošana, izmantojot nolīgumu par ES un ASV Teroristu finansēšanas izsekošanas programmu (*TFTP*), darbojas efektīvi. Pēc ietekmes novērtējuma Komisija 2013. gada novembra paziņojumā secināja, ka ES balstītas sistēmas (dēvēta par *TFTS* jeb Teroristu finansēšanas izsekošanas sistēmu) izveide, kas dublētu *TFTP*, nebūtu samērīga un neradītu pievienoto vērtību.

Taču, ņemot vērā strauji mainīgos teroristu finansēšanas modeļus, tomēr būtu lietderīgi analizēt nepieciešamību ieviest ES un ASV *TFTP* papildinošus mehānismus, lai novērstu iespējamās nepilnības (proti, izsekotu darījumus, uz kuriem neattiecas ES un ASV *TFTP* nolīgums — jo īpaši ES iekšējos maksājumus euro —, un kurus citādi nebūtu iespējams izsekot).

Kopš 2013. gada situācija ir mainījusies — teroristu draudi ir pārvirzījušies, teroristu izmantotie finanšu resursi bieži vien ir mazāki, un tiem nav obligāti jāplūst tranzītā caur tādām pārvedumu sistēmām kā tā, uz kuru attiecas ES un ASV *TFTP*. Ir radušies arī daudzi jauni maksājumu veidi, kas ļauj teroristiem izmantot jaunus finansēšanas veidus.

Diskusijas ar Eiropu un dalībvalstīm liek domāt, ka Eiropas sistēma, kas papildinātu ES un ASV *TFTP*, varētu sniegt kompetentajām iestādēm pilnīgāku ieskatu par attiecīgiem finanšu darījumiem, kura pašlaik trūkst, un tām nevajadzētu meklēt datus daudzās datubāzēs (kas pārsvarā satur tikai valsts mēroga informāciju), kā arī būtu novērsts risks nepamanīt svarīgu informāciju. Tas arī ļautu pārbaudīt minēto informāciju, salīdzinot to ar citu dalībvalstu iestādēm. Līdz ar citām zināšanām tas varētu izmeklēšanā palīdzēt agrāk identificēt aizdomās turētos, lai novērstu uzbrukumus, sniegtu lietderīgas zināšanas uzreiz pēc uzbrukuma, ļautu ātrāk identificēt vainīgos un to atbalstītājus un sniegtu svarīgus pierādījumus teroristu saukšanai pie atbildības.

Tomēr Eiropas mēroga papildinošās sistēmas pievienotā vērtība būtu jāizvērtē, ņemot vērā arī citus apsvērumus. Tie ietvertu jo īpaši i) novērtējumu par teroristu finansēšanai izmantotā konkrētā kanāla riskiem un paredzētā pasākuma samērīgumu; ii) tehnisko sarežģītību, īstenojamību un izmaksas saistībā ar liela datu apjoma vākšanu no dažādām struktūrām un šo datu apstrādi, kā arī saimniecisko ietekmi uz šīm struktūrām; un iii) ietekmi uz pamattiesībām, jo īpaši privātās dzīves aizsardzību un tiesībām uz personas datu aizsardzību.

Galvenais jautājums būtu šādas sistēmas tvērums, jo īpaši tas, kādus maksājumus un naudas pārvedumu pakalpojumus varētu tajā iekļaut un kādām struktūrām, kuru rīcībā ir finanšu informācija, varētu uzlikt pienākumu sniegt informāciju šīs sistēmas ietvaros.

Eiropas vienotās maksājumu telpas (*SEPA*) elektronisko pārvedumu iekļaušana tvērumā jau varētu radīt zināmu pievienoto vērtību attiecībā uz tiesībaizsardzību: vairākums teroristu grupējumu, kas atrodas Eiropā, daļu ieņēmumu ir guvuši no likumīgiem avotiem un parasti saņēmuši tos ar oficiālas banku sistēmas starpniecību, kā arī viņi izmanto bankas kontus un kredītkartes gan savai ikdienas saimnieciskajai darbībai, gan ar uzbrukumiem saistītiem izdevumiem. Iespējamie datu sniedzēji būtu finanšu ziņojumu pakalpojumu sniedzēji un automatizēto mijieskaitu iestādes, bet tāpat tās varētu būt arī kredītiestādes. Tomēr, lai gan sistēmai, kuras tvērumā būtu ietverti *SEPA* pārvedumi, nāktu par labu esošais tiesiskais regulējums un kopējie standarti, tajā nebūtu ietverti ES ietvaros veikti darījumi valūtā, kas nav euro, kā arī darījumi, kas veikti, izmantojot citus maksājumu veidus.

Tvēruma paplašināšana, tajā ietverot pārvedumus citās valūtās, maksājumus ar kredītkartēm, debetkartēm un priekšapmaksas kartēm, e-maka pakalpojumu sniedzējus,

bezkonta naudas pārvedumus vai virtuālās valūtas, varētu paaugstināt tiesībaizsardzības pievienoto vērtību. Tajā pašā laikā tas nozīmētu ievērojami vairāk papildu datu un informācijas sniedzēju, kas varētu vēl vairāk ietekmēt sistēmas izmaksas un tās samērīgumu.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Komisija turpinās novērtēšanu un izskatīs iespējas izveidot Eiropas sistēmu teroristu finansēšanas izsekošanai, kas papildinātu esošos *TFTP*, tostarp šādu iespēju ietekmi uz pamattiesībām. Ņemot vērā, ka saistītie jautājumi ir tehniski un juridiski sarežģīti, būs nepieciešama detalizēta apspriešanās ar finanšu pakalpojumu sniedzējiem. Par saviem secinājumiem Komisija sniegs ziņojumu 2017. gada vasarā.

Raugoties nākotnē, 2017. gadā tiks turpināts darbs pie tā, lai pilnībā īstenotu Rīcības plānu par pastiprinātu cīņu pret teroristu finansēšanu, jo īpaši darbs pie iespējas paplašināt muitas iestāžu pilnvaras cīņā pret terorisma finansēšanu, darbs pie priekšlikuma sagatavošanas, lai risinātu problēmu saistībā ar terorisma finansēšanu, izmantojot preču tirdzniecību un kultūras preču nelikumīgu tirdzniecību, un darbs pie tā, lai izpētītu iespējas paplašināt tiesībaizsardzības un citu publisku iestāžu piekļuvi bankas kontu reģistriem. Komisija mudina likumdevējus noteikt par prioritāti jau iesniegtos tiesību aktus un nekavējoties panākt vienošanos par pārskatīto Ceturto direktīvu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu¹⁹.

IV. INFORMĀCIJAS SISTĒMU STIPRINĀŠANA UN “AKLO PUNKTU” NOVĒRŠANA

Efektīva un sistemātiska informācijas apmaiņa starp dalībvalstīm un labi attīstītas, starpsavienotas informācijas sistēmas ir svarīgi instrumenti, lai stiprinātu mūsu aizsardzību pret terorismu un organizēto noziedzību. Komisija veicina darbu pie tā, nodrošinot, ka dalībvalstis labāk īsteno pastāvošos instrumentus, un paātrinot darbu ceļā uz spēcīgākām un viedākām robežu un drošības informācijas sistēmām, kā ierosināts 2016. gada aprīlī²⁰. Mērķis ir nodrošināt, ka kompetento iestāžu rīcībā sistemātiski būtu nepieciešamā informācija no dažādām informācijas sistēmām, lai tās varētu risināt pašreizējās ar drošību saistītās problēmas.

Galvenais aspekts saistībā ar informācijas pārvaldības uzlabošanu ES līmenī ir nepilnību novēršana esošajās sistēmās un to snieguma optimizēšana. Šajā sakarībā Komisija ir nākusi klajā ar priekšlikumu kopumu **Šengenas informācijas sistēmas (SIS)** efektivitātes un lietderības stiprināšanai, kas pašlaik ir svarīgākais un visplašāk izmantotais informācijas apmaiņas instruments²¹. Komisijas jaunie priekšlikumi²² balstās uz visaptverošu izvērtējumu, un to mērķis ir uzlabot sistēmas funkcijas, lai tās atbilstu jaunām operatīvajām vajadzībām.

Ar priekšlikumu tiks uzlabota un paplašināta *SIS* izmantošana un tās pievienotā vērtība attiecībā uz tiesībaizsardzību, kā arī stiprinātas tādu kompetento ES aģentūru kā Eiropols un *Eurojust* piekļuves tiesības. Tas paplašinās dažas esošās brīdinājumu kategorijas un pārbažu veidus, ieviešot jaunu brīdinājuma kategoriju “nezināmas meklētās personas”

¹⁹ https://ec.europa.eu/priorities/sites/beta-political/files/joint-declaration-legislative-priorities-2017_en.pdf.

²⁰ Skatīt 2016. gada 6. aprīļa paziņojumu “Spēcīgākas un viedākas robežu un drošības informācijas sistēmas”, COM(2016) 205 *final*.

²¹ Valstu kompetentās iestādes 2015. gadā gandrīz 2,9 miljardos gadījumu pārbaudīja personas un objektus, izmantojot *SIS* ietvertos datus, un apmainījās ar vairāk nekā 1,8 miljoniem papildinformācijas vienību.

²² COM(2016) 883.

un preventīvu brīdinājumu par bērniem, kuri ir pakļauti augstam nolaupīšanas riskam. Ar priekšlikumu tiks arī noteikts pienākums izveidot *SIS* brīdinājumu gadījumā, ja persona ir meklēšanā saistībā ar teroristu nodarījumu. Priekšlikums uzlabos arī to atgriešanas lēmumu izpildi, kas izdoti trešo valstu valstspiederīgajiem, kuru uzturēšanās ir nelikumīga, jo ar priekšlikumu tiks ieviesta jauna brīdinājuma kategorija atgriešanas lēmumiem. Turklāt tas veicinās trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas aizliegumu efektīvu izpildi uz ārējām robežām, jo būs noteikts pienākums tos ievadīt *SIS*. Ar priekšlikumu sistēmā tiks ieviestas jaunas funkcijas, piemēram, efektīvāka datu izmantošana, proti, sejas attēli un pirkstu nospiedumi. Tas arī uzlabos datu drošību un *SIS* reģistrēto datu kvalitāti, piemēram, iesaistītajiem darbiniekiem tiks noteiktas vienotas prasības attiecībā uz to, kā drošā veidā apstrādāt *SIS* datus.

Ar priekšlikumu tiks stiprināta datu aizsardzība, ieviešot papildu drošības pasākumus, lai garantētu, ka datu vākšana, apstrāde un piekļuve tiem ir atļauta tikai tiktāl, cik tas ir absolūti nepieciešams, pilnībā ievērojot ES tiesību aktus un pamattiesības, tostarp tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību.

Papildus esošās sistēmas darbības izlabošanai turpināsies darbs pie informācijas sistēmu savstarpējās mijiedarbības. Priekšsēdētāja Junkera uzrunā par situāciju Savienībā 2016. gada septembrī un Eiropadomes 2016. gada decembra secinājumos ir norādīts, ka ir svarīgi novērst pašreizējās nepilnības informācijas pārvaldībā un uzlabot **esošo informācijas sistēmu sadarbību un savstarpējo savienojamību**. Komisijas augsta līmeņa ekspertu grupa informācijas sistēmu un sadarbības jautājumos izvērtē iespējas panākt minēto. Minētās augsta līmeņa ekspertu grupas starpnozaru un daudzpusējas sadarbības pieeja, kā uzsvērts Eiropas Drošības programmā, ietver iespējamās sinerģijas ar robežu pārvaldības un tiesībaizsardzības informācijas sistēmām un muitas iestādēm, kā norādīts ES muitas savienības pārvaldībā.

Lai paātrinātu īstenošanu, **augsta līmeņa ekspertu grupa informācijas sistēmu un sadarbības jautājumos** 21. decembrī nāca klajā ar priekšsēdētāja starpposma ziņojumu ar priekšlikumu izveidot vienotu meklēšanas portālu, kas ļautu uz vietas pārstāvētām tiesībaizsardzības un robežu pārvaldības iestādēm vienlaicīgi meklēt informāciju ES datubāzes un informācijas sistēmās. Dalībvalstu kompetentās iestādes arī varēs veikt šādas vienlaicīgas meklēšanas darbības Eiropola datubāzēs, jo Eiropols sadarbībā ar dalībvalstīm veido attiecīgu sistēmas saskarni. Minētajā ziņojumā ir arī uzsvērtā datu kvalitāte un pausti ieteikumi datu kvalitātes uzlabošanai ES sistēmās.

Augsta līmeņa ekspertu grupa iesniegs savu nobeiguma ziņojumu 2017. gada pirmajā pusē. Pamatojoties uz šiem atzinumiem un diskusijām ar Eiropas Parlamentu un Padomi, Komisija apsvērs pasākumus turpmākai ES informācijas sistēmu sadarbības sekmēšanai un to efektivitātes uzlabošanai, lai novērstu pašreizējos drošības apdraudējumus.

IV. NOSLĒGUMS

Komisija turpinās iesākto Eiropas Drošības programmas īstenošanas jomā virzībā uz efektīvu un patiesu drošības savienību un janvārī informēs par progresu. Janvāra ziņojumā tiks pievērsta uzmanība mūsu aizsardzības stiprināšanai, tostarp augsta līmeņa ekspertu grupas informācijas sistēmu un sadarbības jautājumos starpposma ziņojuma tālākai virzībai.